

Савків У. С.¹, Сидор Г. В.²

¹к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і оподаткування, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна

²к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування імені С. Юрія Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут», м. Кам'янець-Подільський, Україна

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЯКОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ БУХГАЛТЕРА

Функціонування суб'єкта господарювання в умовах соціально-орієнтованої економіки, жорсткої конкуренції та цифровізації змінює підходи до мети та завдань бухгалтерського обліку, які має виконати професійний бухгалтер. Зокрема, вони вимагають поєднання принципів ринкової економіки та соціальної відповідальності. З огляду на це облікова інформація має бути повною, достовірною та якісною, відповідно бухгалтер має дбати, щоб вона задовольняла потреби користувачів та відповідала інтересам суспільства.

Сьогодні бухгалтер належить до певної професійної групи, яка наділена соціальною значимістю, адже облікова інформація, сформована системою бухгалтерського обліку та узагальнена у фінансовій звітності, – це найважливіше джерело інформації про підприємство для системи управління й суспільних інтересів. Фінансова звітність забезпечує процес взаємозв'язку суб'єкта господарювання та зовнішнього середовища. Тому для встановлення відповідності між принципами ринкової кон'юнктури та інформаційними запитами користувачів звітності потрібно обов'язково застосовувати прогресивні положення, практику та зарубіжний досвід [4].

Для розробки формування інформації необхідно створити належні умови забезпечення її якісних характеристик. Відповідно звітність має складатися не лише з урахуванням інтересів користувачів, а й з дотриманням норм та принципів законодавства.

У багатьох країнах світу, незалежно від особливостей законодавчої бази та ступеня економічного розвитку, у системі менеджменту все ще немає ефективних засобів, щоби подолати маніпуляції в бухгалтерському обліку. Тому для покращення якості фінансової звітності, яка є завершальним етапом облікового процесу, необхідно визначити нові форми й методи боротьби з фінансовими маніпуляціями. Фінансові зловживання останнього десятиріччя знизили довіру до якості фінансової інформації та сформували новий напрям соціально орієнтованого обліку, за основу якого взято етичну складову бухгалтерської професії. Відповідно функціональні характеристики облікової інформації все частіше доповнюються нормами професійної етики.

Сьогодні очевидно, що жодні облікові стандарти не гарантують якості

фінансової звітності, якщо виконавець, відповідальний за її формування, не буде практикувати етичні засади. Вважаємо, що саме етика професійного бухгалтера – це вирішальна складова якості облікової інформації на усіх стадіях бухгалтерського процесу. З огляду на це актуальним є питання щодо підвищення якості фінансової звітності через застосування етичних норм.

У науковій літературі автори по-різному визначають вплив факторів на якість облікової інформації. Так, К. Є. Нагірська вважає, що на якість інформації впливають такі фактори: економічні, технологічні, технічні, національні, політичні та соціальні [2].

Науковці І. І. Руденко та О. О. Лаврова виокремлюють такі фактори, як: інтереси, інтелектуальні здібності, професійні навички, риси характеру, система цінностей, рівень культури [3].

Л. В. Чижевська дослідила причини кризи етичних норм у процесі ведення бухгалтерського обліку і до них віднесла такі: послаблення державного регулювання; втрата консенсусу в суспільстві щодо переліку етичних стандартів; зменшення рівня впливу культури; недоліки системи освіти [5, с. 196].

Міжнародна федерація бухгалтерів (МФБ) висловила думку, що в кожній країні потрібно формувати етичні вимоги та враховувати національні розбіжності в культурі, законодавстві, а також соціальну складову.

Згідно з Міжнародним кодексом професійної етики визначено п'ять основоположних принципів етики професійних бухгалтерів [1]:

- чесність (відвертість, правдивість у професійних та ділових відносинах);

- об'єктивність (не ставити під загрозу професійні чи ділові судження, які можуть виникати через упередженість, конфлікт інтересів, вплив інших осіб);

- професійна компетентність та належна ретельність (досягнення й підтримка відповідного рівня професійних знань та навичок, які необхідні для надання компетентних професійних послуг відповідно до законодавства; сумлінна діяльність на основі технічних і професійних стандартів);

- конфіденційність (забезпечення конфіденційності інформації, отриманої в результаті професійних та ділових відносин);

- професійна поведінка (дотримання вимог законодавчих, нормативних актів та уникнення поведінки, що може дискредитувати професію).

Професійний бухгалтер повинен дотримуватися всіх основоположних принципів, що встановлюють стандарт поведінки, який її очікують від нього в системі суспільних відносин.

Характерна особливість професії бухгалтера – це усвідомлення відповідальності. Згідно з Кодексом професійної етики відповідальність професійного бухгалтера «полягає не лише у задоволенні потреб окремого

клієнта чи роботодавця», а й у врахуванні суспільних інтересів [1].

Бухгалтер не лише фіксує дані бухгалтерського обліку, а й застосовує певні механізми та методики, формує причинно-наслідкові зв'язки в процесі здійснення операцій підприємства, які впливають на систему суспільних відносин. Відповідно професійний бухгалтер несе суспільну відповідальність на основі зафіксованих фактів господарського життя.

Показники фінансової звітності формуються на підставі бухгалтерського обліку. Недостатній рівень методологічного забезпечення, спираючись на експертні судження під час визначення показників може спричинити викривлення звітної інформації. Суб'єкти господарювання незалежні щодо вибору критеріїв звітності, що дає їм змогу розкривати у звітах корисну для себе інформацію та уникати тієї, що може засвідчити негативну динаміку діяльності. У зв'язку з цим облікова інформація повинна містити визначені дані для зацікавлених осіб, але користувача переважно цікавить не достовірність інформації, а її корисність. Крім цього, професійний бухгалтер залежний від керівника підприємства, але повинен відображати інформацію за правилами, визначеними у суспільстві.

Наявний конфлікт варто розглядати, взявши до уваги подвійну відповідальність бухгалтера перед суспільством: юридичну та соціальну. Перша – впливає із необхідності дотримуватись законів та норм у країні, де функціонує суб'єкт господарювання. Друга – заснована на добровільному реагуванні бухгалтера на соціальні потреби.

Ієрархічну структуру відповідальності можна розглядати на таких рівнях: вищий рівень – це соціальний, другий – індивідуальний, що має два типи відповідальності: зовнішню та внутрішню.

Зовнішня складова відповідальності реалізується на основі правової і професійної відповідальності, а внутрішня – у формі етичної та моральної компонент. Тому тільки за допомогою державного регулювання та примусу доволі важко досягнути якості фінансової звітності.

Бухгалтер підприємства законодавчо відповідальний перед державними органами за достовірне ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності. Незаконні облікові та звітні бухгалтерські операції, якщо такі відомі в системі обліку, зумовлюють розвиток тіньового сектору економіки. Тому важливо, щоби припущення бухгалтера не впливали на якість облікової інформації. Спрогнозувати всі ситуації, які можуть становити загрозу для дотримання фундаментальних принципів Кодексу етики професійного бухгалтера, неможливо. У Кодексі етики професійних бухгалтерів наведено типи загроз, що можуть призвести до недотримання етичних принципів: загроза власної оцінки та інтересу; загроза захисту; загроза особистих стосунків; загроза тиску [1]. Зловживання професійним судженням бухгалтера потрібно коригувати за допомогою правил, що

сприятимуть зменшенню необхідності застосовувати професійне судження та контролем за дотриманням обраної облікової політики.

Іноді викривлення облікової інформації можуть відбуватись неспівомо, внаслідок нерозуміння чинного законодавства, теорії та практики ведення бухгалтерського обліку або можуть бути спровоковані помилками в організації системи обліку на підприємстві. Тому надійність бухгалтерської та звітної інформації базується на кваліфікації бухгалтерського персоналу. Застосування Кодексу етики професійних бухгалтерів сприятиме цьому.

Підвищення рівня свідомості бухгалтерських працівників забезпечить виконання вимог закону не з примусу, а з власного бажання. У зв'язку з цим насамперед загальнодержавні дії мають бути спрямовані на підвищення національної свідомості громадян, формування моральних та етичних принципів для всього суспільства через правові норми, системи освіти на усіх рівнях. Важливим інструментом має бути професійна освіта майбутніх бухгалтерів. Саме на цьому рівні потрібно прищеплювати всі етично-правові й соціальні норми поведінки.

На рівні суб'єкта господарювання варто чітко сформулювати принципи облікової політики до відповідного рівня кваліфікації бухгалтерського персоналу та якості організації облікової роботи на підприємстві, а також забезпечити підвищення кваліфікації бухгалтерів, прописати етичні норми в Положенні про бухгалтерську службу та в посадовій інструкції бухгалтера, розширити систему внутрішньогосподарського контролю та аудиту.

Запропоновані заходи потрібно проводити комплексно на усіх рівнях. Це дасть змогу забезпечити можливість дотримання бухгалтером фундаментальних принципів, визначених Кодексом етики професійних бухгалтерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів. IFAC, 2018. URL : <http://surl.li/cohwo>
2. Нагірська К. Є. Філософська природа якості облікової інформації. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні : матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Тернопіль, 11 трав. 2016 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2016. С. 160–161.
3. Руденко І. І., Лаврова О. О. Етичні аспекти обліку та аудиту. Фінансовий простір. 2013. № 2 (10). URL : <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1302/13r1ieao.pdf>
4. Савків У. С., Григорів О. О., Магас І. І. Сутність та призначення фінансової звітності підприємства. Трансформаційні зміни національної економіки в умовах євроінтеграції : зб. тез VI Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Дубляни). Дубляни, 2022. С. 156 –158.

5. Чижевська Л. В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність: теорія, організація, прогноз розвитку : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2007. 528 с.

Сергієнко Т.І.¹, Свічкарь О.В.²

¹к.політ.н., доц., доцент Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, Україна

²здобувач вищої освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПРОМИСОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасні реалії свідчать, що в умовах воєнного стану управління персоналом є одним із найважливіших напрямів підвищення ефективності функціонування промислових підприємств. Для ефективної роботи система управління персоналом повинна містити оптимальні методи і технології, які відповідають покладеним в її основу принципам. Відомо, що проектування системи управління персоналом має починатися з формування концепції управління, побудови її моделі, а також розробки відповідної стратегії [22, с. 30]. Найбільш відкриті до впровадження інновацій технології управління персоналом об'єднані в блоки, які виконують певні функції: підсистема кадрового планування, яка виконує попередні дії для створення системи інноваційної діяльності (функції розробки кадрової політики, аналізу потенціалу персоналу, ринку праці та прогнозування потреби в кадрах); підсистема розвитку персоналу (навчання, перепідготовка та підвищення кваліфікації, призначення на посади, адаптація нових працівників, оцінка кандидатів на вакантні посади, періодична оцінка персоналу, здійснення ділової кар'єри та професійного просування, організація роботи з кадровим резервом) [4, с. 315]; підсистема мотивації та стимулювання персоналу (нормативні функції, ціноутворення процесу праці, розвиток систем оплати праці, матеріальне, грошове та моральне стимулювання); підсистема організації інноваційної діяльності персоналу (встановлення взаємозв'язків, розподіл функцій між працівниками, які займаються інноваційною діяльністю, розвиток спеціальних приладо-технологічних знань, технологій спільної праці, які можуть бути включені в інноваційну діяльність) [1, с. 23].

Події які відбулись 24 лютого 2022 року актуалізували питання які потребують перегляду кадрової політики на предмет збереження/утримання персоналу, а також підтримання продуктивності працівників та забезпечення безпеки. З цією метою доцільно скоригувати стратегію управління персоналом, яка має бути зосереджена на огляді навантаження на промисловому підприємстві. Що, в свою чергу, зумовлює необхідність формування нових цілей і завдань для працівників, з можливістю ротації